

การศึกษาหลักการในการผลิตเสียงบรรยายภาพในรายการ โทรทัศน์สำหรับคนพิการทางการเห็น

อารดา ครุจิต¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพในโทรทัศน์ สำหรับคนพิการทางการเห็น มีแบบแผนการวิจัยแบบสำรวจเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตอย่างมีส่วนร่วม เพื่อศึกษารวบรวมแนวทางในการผลิตเสียงบรรยายภาพ (audio description) ในต่างประเทศ และนำเสนอแนวทางผลิตในประเทศไทย การออกแบบการวิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็น 4 ด้านคือ แนวทางจากหน่วยงานกำกับดูแล สถาบันผลิตเสียงบรรยายภาพ ภาควิชาการ และตัวแทนคนพิการทางการเห็น ทั้งจากต่างประเทศและประเทศไทย รวม 16 กลุ่มตัวอย่าง โดยมีประเด็นนำวิจัย 5 ประการคือ หลักการทั่วไปของเสียงบรรยายภาพ แนวทางการเลือกสาร แนวทางทางภาษา แนวทางการใช้เสียง และตระกูลรายการกับเสียงบรรยายภาพ

ผลการวิจัยสรุปว่า เสียงบรรยายภาพคือ การให้บริการเพื่อการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับการให้ข้อมูลด้านภาพที่จำเป็นและสำคัญในสื่อโทรทัศน์ เพื่อสร้างความเข้าใจและความเพลิดเพลิน กลุ่มผู้ได้ประโยชน์โดยตรงจากสื่อคือ กลุ่มคนพิการทางการเห็นทั้งตาบอดสนิทและสายตาลีเลือนราง และกลุ่มรองได้แก่ กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ต้องการเพิ่มความสามารถด้านภาษา โดยกลุ่มรองนี้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำกลุ่มวิชานิเทศศาสตร์และโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หมายเหตุ บทความวิจัยนี้ดัดแปลงมาจากรายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพในโทรทัศน์สำหรับผู้พิการทางการเห็น ของอารดา ครุจิต (2558) โดยได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2557 อย่างไรก็ตาม ในต้นฉบับงานวิจัย ผู้เขียนใช้คำเรียกคนตาบอดว่า “ผู้พิการทางการเห็น” แต่ในบทความจะใช้คำว่า “คนพิการทางการเห็น” ตามหลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มนี้ในปัจจุบัน.

อาจเป็นผู้ไม่มีปัญหาด้านการมองเห็นและกลุ่มผู้ต้องการใช้โทรทัศน์เพื่อการฟัง เสียงบรรยายภาพมีแนวทางการจัดทำสองแนวทางคือ แนวทางแบบตรงตัว ที่เน้นการบรรยายตามสิ่งที่เห็นและแนวทางแบบตีความ สรุปความและเพิ่มความ ได้ตามความจำเป็น ตระกูลรายการที่มีความจำเป็นมากในการผลิตเสียงบรรยาย ภาพ ได้แก่ ละคร ภาพยนตร์และสารคดี และตระกูลรายการที่มีความจำเป็น น้อย ได้แก่ รายการข่าว สันทนา และเกมโชว์ เสียงบรรยายภาพมีขั้นตอนการ ผลิตคือ การคัดเลือกรายการ การทำความเข้าใจต้นฉบับ การเตรียมบทเสียง บรรยายภาพ การบันทึกเสียงและตัดต่อเสียง และทักษะสำคัญในการผลิตเสียง บรรยายภาพคือ ทักษะการเลือกสารที่จำเป็นและสำคัญ ทักษะด้านภาษา การ เข้าใจเรื่องการสื่อความหมายผ่านภาพในโทรทัศน์ ทักษะการใช้เสียง และความ เข้าใจเรื่องคนพิการทางการเห็น

หลักการในการผลิตเสียงบรรยายภาพแบ่งเป็นแนวทางปฏิบัติ (prac- tices) และแนวทางเชิงหลักการ (principles) ในประเทศไทยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเข้าใจแนวทางในเชิงหลักการได้เป็นอย่างดี แต่แนวทางในเชิงปฏิบัติยัง ไม่มีเป็นรูปธรรม สามารถนำแนวทางปฏิบัติในต่างประเทศที่รวบรวมไว้ในงาน วิจัยมาปรับใช้ได้ ทั้งด้านการเลือกสาร กระบวนการผลิต ด้านเสียง แต่แนวทาง ปฏิบัติด้านภาษาไม่สามารถนำแนวทางจากต่างประเทศมาใช้ได้ทั้งหมด เนื่องจาก มีวัฒนธรรมทางภาษาไม่เหมือนกัน จำเป็นต้องทำการวิจัยและขยายองค์ความรู้ ด้านภาษาไทยกับเสียงบรรยายภาพต่อไปในอนาคต

Abstract

This study, titled *The Study of Audio Description Guidelines in Television for Visually Impaired People*, explored information related to audio description from both Thai and foreign organizations in order to ascertain appropriate principles of audio description. The data was divided into four groups: information from regulators, production units, visual impairment organizations and education organizations. Data from

foreign sources were examined by a document analysis technique, while in-depth interviews and an observation were used to derive information from Thai sectors. The research questioned five topics: the principles of audio description production, languages, information selection, voicing, and television genres and audio description.

The study found that audio description is the service of describing images in television to give audiences the comprehension and enjoyment of the program. The primary audiences who benefit from audio description are the blinds and partly sighted people and the secondary audiences are elderly, children and people who need audio description as language learning tools. The secondary groups might be sighted people.

The study found two guidelines of audio description scripting. The first guideline is an objective description: telling what a describer sees without summarizing and interpreting. The second one allows summarizing, interpreting, and necessary additional explanation, if it can enhance the comprehension and enjoyment of audience. Both guidelines could be applied to audio description production, depending on purposes and genres of the program. Some genres need audio description as they are full of images and codes, such as series, soap operas, movies on television, and documentaries. Some genres have less need for audio descriptions as the conversation and sound could help audience comprehend the content enough, such as news, talks, and game shows.

Foreign practical guidelines, including the process of audio description production, information selection and voicing, could be applied in Thailand. However, Language practical guidelines from foreign language could not be all-used in the Thai context of cultural differentiation. The study might be applied for further studies as the guideline to understand

the core concepts related to audio description such as the benefit to audiences, message selection, languages and genres.

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้พิการทางการมองเห็น เป็นกลุ่มผู้รับสารที่มีลักษณะเฉพาะในการรับสื่อ เนื่องจากการรับรู้ด้านการมองเห็นได้ถูกจำกัดลงสื่อเฉพาะที่ช่วยให้ผู้พิการทางการมองเห็นสามารถรับรู้เนื้อหาสาระและความบันเทิงต่างๆ ได้เช่นเดียวกับผู้ไม่มีปัญหาด้านการเห็น ได้แก่ หนังสือเสียง อักษรเบรลล์ และเสียงบรรยายภาพ (audio description)

เสียงบรรยายภาพเพื่อคนพิการทางการเห็น หรือ Audio Description หมายถึง การจัดให้มีบริการเสียงบรรยายภาพที่ใช้อธิบายหรือพรรณนาภาพบรรยากาศ เหตุการณ์ต่างๆ เพื่อให้คนพิการทางการเห็นหรือผู้บกพร่องในการมองเห็นสัมผัสประสบการณ์ด้านสาระและบันเทิงจากสื่อได้เท่าเทียมกับคนทั่วไป เสียงบรรยายภาพจะถูกใช้ในการบรรยายการแสดงต่างๆ เช่น ละครเวที การแสดงดนตรี ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ โดยสามารถเข้าถึงได้จากช่องทางต่างๆ เช่น ในโรงละคร หรือโรงภาพยนตร์ จะมีหูฟังไว้บริการ หรือเข้าถึงได้จากโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่างๆ คู่ไปกับรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศ โดยการแสดงหรือรายการนั้น จะมีการแจ้งเป็นสัญลักษณ์ ป้าย หรือการประกาศก่อนและระหว่างการแสดงนั้นๆ มีสื่อเสียงบรรยายเพื่อคนพิการทางการเห็น

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา สิทธิของผู้พิการเรื่องความเท่าเทียมเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกมาพิจารณากันทั้งในนานาชาติและในประเทศไทย ครอบคลุมในหลายมิติอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องทางกายภาพ ทางสังคม และทางกฎหมาย สำหรับสิทธิความเท่าเทียมของผู้พิการในมิติด้านสื่อในประเทศไทยในปัจจุบัน ถือว่ามีความก้าวหน้าไปอีกระดับหนึ่ง ได้มีการกำหนดมาตรฐานในสื่อมวลชนเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของผู้พิการในพระราชบัญญัติองค์กร